

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

ANNE GIRARD

Madame Picasso

Traducere din limba engleză

IONELA CHIRILĂ

ANNE GIRARD (pe numele său real Diane Haeger) a studiat istoria, literatura și psihologia. A publicat cincisprezecă romane, printre care *The Queen's Mistake* și *The Secret Bride*, multe dintre ele construite în jurul unei personalități istorice. După *Courtesan* (1993), romanul său de debut, a făcut numeroase călătorii de cercetare. Cărțile sale se bucură de un real succes în rândul cititorilor și au fost publicate în mai multe țări.

NEMIRA

Cuprins

Partea I. Ambiție, artă, pasiune.....	7
Partea a II-a. Faimă, dragoste, strălucire.....	119
Partea a III-a. Război, boală, mântuire.....	367
<i>Nota autorului</i>	401
<i>Mulțumiri</i>	403

Paris, Franța, mai 1911

Eva a venit în fugă de după colț, rotindu-se valvârtej în jurul fântânii arteziene din Place Pigalle¹, la două jumătate fix. Cum deja întârziase intolerabil de mult, și-a înșfăcat poala rochiei albastre, din stofă cadrilată, a ridicat-o și a luat-o la fugă restul drumului, pe aglomeratul Boulevard de Clichy, ajungând în umbra moriștii roșii a Teatrului Moulin Rouge, care se deslușea deasupra ei. Oamenii se întorceau să se holbeze la femeiușca slabă, băiețoasă – obraji roșii, ochi mari, albaștri și părul de culoarea mahonului, care îi flutura în urmă, amestecându-se cu panglica rubinie a pălăriei de paie pe care o ținea în loc pe cap cu cealaltă mână. Lenjeria intimă îi ieșise la iveală la genunchi, dar nu-i păsa.

A țâșnit pe lângă două trăsurile elegante, trase de cai și care se luptau pentru spațiu cu un automobil electric, apoi a cotit pe o alee îngustă dintre o mercerie și o patiserie împodobită cu paravane curate, de pânză albă cu roz. Da, asta era scurtătura de care îi zisese Sylvette, dar

¹ Piață din Arondismentul 9 al Parisului, situată între bulevardele Clichy și Rochechouart, în apropiere de Bazilica Sacré-Cœur, în Montmartre (n. tr.).

caldarâmul cu bolovani o încetinea. Prea departe de soare ca să se usuce de-a binelea, pietrele erau cenușii și pline de mușchi și aproape a alunecat de două ori. Apoi, cu câteva clipe înainte de a ajunge, a călcat într-o baltă neagră ca smoala și s-a stropit pe ciorapi și pe pantofii negri, cu nasturi pe margini.

– Ai întârziat, a răsunat o voce exact în secunda în care s-a oprit brusc din mersul ei împiedicat, cu mintea vârtej în cap, de panică.

Șefa de la recuzită, o femeie între două vârste, plana deasupra ei amenințător de înaltă, încadrată de arcada ușii din spate, care dădea spre culise. Măinile osoase și pătate ale lui Madame Léautaud erau înfipite în șoldurile late, încorsetate ale rochiei negre, din catifea rugoasă. Gulerul ei înalt, din dantelă, îi acoperea gâtul pe de-a-ntregul, iar manșoanele tot din dantelă îi ascundeau încheieturile. Sub un coc de culoarea ardeziei, trăsăturile lăbărțate și expresia feței erau încărcate de dispreț.

Pieptul Evei sălta de la atât alergat și simțea cum îi ard obraji. Coborâse taman din Montmartre și o tăiasă prin Pigalle de una singură.

– Madame, iertați-mă! Am venit cât de repede am putut, pe cuvânt! a bolborosit ea, chinuindu-se să-și recapete suflul, știind că arăta ceva de speriat.

– Nu am nevoie de scuzele tale prefăcute aici, m-ai înțeles? Lumea plătește pentru un spectacol și așteaptă să vadă un spectacol, Mademoiselle Humbert. Nu se poate ca din cauza ta să întârziem. Pot să-ți zic un lucru sigur, însă: n-ai făcut *tocmai* o primă impresie bună, când sunt atâtea lucruri de pus la punct înainte de o ieșire pe scenă.

Exact în momentul cu pricina, colega ei de cameră, Sylvette, în costumul ei verde, încărcat de volănașe, și cu ciorapii negri și groși, a ieșit buluc pe alee, nimerind în dreptul ei. Era machiată ca o păpușă, cu gene false, mari și negre și niște buze roșii ca cireșele, desenate peste conturul natural. Părul ei, de culoarea trunchiului de copac, era coafat profesionist într-un coc, în vârful capului.

Probabil că una dintre celelalte fete i-a zis de scandal, pentru că Sylvette a ieșit în apărarea Evei, cu un borcan de pudră albă deschis în mână.

– N-o să se mai repete, madame, a promis Sylvette cu aprindere, cuprinzând-o pe Eva ca o soră pe după umerii mai mici și mai slabi ca ai ei.

– Ai noroc că una dintre dansatoare și-a rupt juponul și ciorapii într-o repetiție și, ca și tine acum câteva minute, cusătoreasa noastră nu e de găsit pe nicăieri. Altfel, te-aș fi gonit fără să mă sinchisesc. Ah, voi, pupezelor tinere, cu ochii mari cât cepele, veniți aici crezând că fețele voastre frumoșele vă vor deschide uși, până când găsiți ceva mai bun sau puneți mâna pe vreun domn de familie bună din public, care să vă facă să vă pierdeți mințile, iar eu rămân a nimănu.

– Madame, eu muncesc din greu, vă jur, și mie n-o să mi se întâmple din astea. Nu mă interesează să mă salveze niciun bărbat, i-a replicat Eva cu toată convingerea înverșunată de care era în stare o fată minionă de la țară, cu niște ochi albaștri, imenși.

Însă Madame Léautaud nu putea să sufere naivitatea, ambiția sau frumusețea, așa că protestele Evei, făcute cu jumătate de gură, n-aveau cum să dea roade. Sylvette o avertizase de dimineață că ar putea să primească un șut în dosul ei delicat și să se întoarcă în cămăruța lor din La Ruche¹ (numită așa din cauza formei de stup a clădirii) înainte să-și dea seama ce-a lovit-o, dacă nu era în stare s-o convingă pe femeie de sinceritatea ei. Sylvette lucra acolo de mai bine de un an și nu era decât fată de cor în două numere, o figură anonimă, pierdută în fundal – una care n-a ajuns niciodată nici măcar în preajma reflectoarelor strălucitoare din fața scenei.

Trei dansatoare, în costume mai opulente decât cel pe care îl purta Sylvette, au ieșit atunci pe ușă, atrase de lătratul patroanei. Erau nerăbdătoare să asiste la o ceartă. În tăcerea încărcată, Eva a văzut cum fiecare dintre ele o cerceta din cap până în picioare, cu fețele lor frumoase și boite, pline de condescendență. Una dintre ele și-a pus mâinile în șolduri, ridicându-și în același timp sprâncenele într-o expresie de batjocură. Celelalte două își șușoteau ceva. Și, brusc, Eva s-a simțit

¹ „Stupul“ – în lb. fr. în orig. (n. tr.).

transportată înapoi, în timp, în Vincennes, orașul natal în care erau rivalele crude din copilăria ei – alte fete pentru care ea nu fusese nicio dată îndeajuns de bună. Ele fuseseră unul din multele motive pentru care trebuise să fugă în oraș ca să se vadă scăpată.

O clipă Eva a fost incapabilă să gândească. Inima i s-a strâns în piept.

Dacă pierdea șansa asta...

Riscase atât de mult ca să plece din provincie. Riscase, mai ales, respingerea familiei. Nu voia decât să facă ceva cu viața ei aici, la Paris, dar, deocamdată, ambițiile nu-i aduseseră mare lucru. Eva și-a ferit privirea, simțind că lacrimile îi dădeau ghes din spatele ochilor. Nu putea să-și permită să lase niște fete ca ele să-i vadă slăbiciunea. La cei douăzeci și patru de ani ai ei, nu putea să lase pe nimeni să-și dea seama că încă nu era pe deplin stăpână pe propriile-i sentimente copilărești. Pur și simplu, după un an neizbutit în Paris, miza pe care o pusese pe această șansă era prea mare, ca să riște să fie văzută atât de vulnerabilă.

– Poate că visezi să devii dansatoare, ca una dintre ele, a continuat Madame Léautaud, făcând un semn din cap spre celelalte fete. Pentru că fiecare dintre ele a muncit mult și a exersat mult ca să ajungă aici, așa că, dacă asta intenționezi, n-ai face decât să-mi irosești și mai mult timpul.

– Mă pricep să repar dantela, s-a forțat Eva să răspundă fără să se bâlbâie.

Era adevărat. Ba, mai mult, încă de pe vremea când era copil mama ei crea niște modele minunate. Pe unele le-a adus din Polonia în Franța. Madame Gouel a trecut mai departe fiicei sale, drept moștenire, meșteșugul cusăturilor fine, pe care să se poată întotdeauna baza ca să-și plătească facturile, din clipa în care se va fi măritat cu un om de treabă de prin partea locului și se va fi așezat într-un trai stabil și previzibil. Sau, cel puțin, asta a fost speranța părinților ei înainte ca fata lor să fie ademenită de Paris imediat după ce-a împlinit douăzeci și trei de ani. Asta era prima oportunitate pentru o slujbă adevărată pe care Eva reușise s-o găsească, iar banii erau pe terminate.

Sylvette nu zicea absolut nimic, speriată ca nu cumva să-și periclitaze propriul statut acolo dacă ar mai fi rostit un singur cuvânt în apărarea ei. Ea îi oferise Evei această șansă – i-a spus că Moulin Rouge avea nevoie de o cusătoareasă, căci, cu tot azvârlitul din picioare și cu toate căzăturile în popou, dansatoarele veșnic rupeau câte ceva sau se descosea una-alta. Ce reușea Eva să facă din situația asta depindea de-acum doar de ea.

– Foarte bine, atunci să te vedem de ce ești în stare, a catadicsit Madame Léautaud să-i răspundă, pufnind ușor. Dar numai pentru că nu am încotro. Hai încoace și repară juponul Aureliei! Mai repede! Și vreau să văd ce-ai lucrat în timp ce restul repetă.

– Da, madame!

Eva a dat scurt din cap. Era atât de recunoscătoare, că s-a simțit brusc copleșită, dar s-a calmat și s-a forțat să zâmbească.

– Ești micuță, nu-i așa?, ca o nimfă mititică! Nu ești nici tocmai urâtă, trebuie să recunosc. Cum ai zis că te cheamă? a întrebat ea, cu un gând răzleț, care i se ivise în urma celor spuse de Sylvette.

– Marcelle. Marcelle Humbert, i-a răspuns Eva, chinându-se să-și facă curaj să-și rostească noul nume parizian, care spera să-i aducă noroc.

Din ziua în care a ajuns singură în oraș, îmbrăcată în haina de pânză, prea mare pentru ea, cu pălăria din fetru negru, ducându-și toate bunurile pământești într-o singură geantă din țesătură tare, de covor, Eva Gouel fusese stăpânită de o încăpățănare de fier. Voia cu tot dinadinsul să cucerească Parisul, deși un asemenea țel înalt era nerealist. Și totuși, această primă slujbă avea să marcheze începutul a ceva minunat. Că doar, gândea Eva, s-au întâmplat și lucruri mai ciudate de atât.

Madame Léautaud și-a înclinat bărbia, ridicată pe marginea unui guler de dantelă neagră, s-a întors și a făcut câțiva pași înapoi spre ușa deschisă care dădea în culise, făcându-i semn Evei s-o urmeze. Abia atunci a avut parte, pentru prima dată, de șansa de a arunca o privire înspre acea fantezie ascunsă – interiorul faimosului Moulin Rouge.

Pereții de dincolo de ușă erau vopsiți în negru, împodobiți cu vopsea aurie, în modele înflorate și întortocheate. Draperii din catifea roșie atârnau grele, încadrând pereții, astfel că, de la distanța aceea, avea înfățișarea unei peșteri încântătoare, exotice. Era o lume ciudată, seducătoare, cea în care Eva era pe cale să facă primul pas și, după o clipă, inima ei a început să bată cu putere deopotrivă de exaltare și de frică.

O urma, încercând să nu se uite în jur cu prea mult interes. Își frământa mâinile la spate și inima îi bătea să sară din piept. Nu era sigură cum avea să facă să se controleze suficient, încât să bage ața în ac.

Ajunsă în culise, a găsit un loc întunecos și înșesat de umbre, chiar dacă era înmuiat de lumina zilei. În nări îi ajunse duhoare de alcool vărsat și parfum stătut. De fapt, gândea ea, era oarecum amenințător, dar asta îl făcea și mai excitant. Pe măsură ce alte dansatoare treceau pe lângă ea, venind dinspre și ducându-se spre scenă, începea să le recunoască de pe afișele lipite în oraș, peste tot locul. Erau La Mariska, mimul balerin, Mado Minty, dansatoarea principală, și frumoasa *comédienne* Louise Balthy, care le întruchipa și pe Caroline, Păpușa Tiroliană, și pe La Nègresse. Apoi erau Romanus, dresorul de animale, Monsieur Toul, cu cântecele lui comice, și trupa de dansatori spanioli, în bolerourile lor roșii și cu pălăriile negre, cu boruri dantelate.

Eva nu fusese niciodată sigură de ce-ar face dacă l-ar vedea pe bune pe vreunul dintre acești artiști cunoscuți atât de aproape, darămite să-i mai și întâlnească. Perspectiva era înspăimântătoare și, în același timp, pasionantă.

Dar dacă Madame Léautaud o respinge acum, când era atât de aproape? Ar fi fost obligată să se întoarcă în mahala? Nu, n-avea să lase să i se întâmple una ca asta. Nu se va întoarce în Vincennes. Dar dacă stătea în Paris, fără nicio slujbă, nu prea ar mai avea de ales. Propunerea lui Louis de a deveni amanți, și atunci el ar avea grijă de ea, ar putea deveni singura ei opțiune.

Bietul Louis. Fusese al doilea ei prieten în Paris. Sylvette le făcuse cunoștință. Cum era polonez, ca și mama ei, de altfel, și trăiau cu toții

în La Ruche, prietenia lor se cimentase rapid. Din acel moment, cei trei au fost inseparabili.

În dimineața aceea, Eva era cu el și fusese nevoită să se strecoare pentru întâlnirea ei la Moulin Rouge, pentru slujbă. Chiar înainte să-l lase, găsisse o scuză penibilă cum că a uitat să facă ceva, apoi a rupt-o la fugă, după colț. Louis a rămas acolo, desfăcându-și portofoliul de picturi în acuarelă, la intrarea magazinului lui Vollard, abia auzind ce-i zisese ea, fiindcă era el însuși stresat din pricina unei întâlniri pe care urma s-o aibă. Ambroise Vollard era faimosul negustor de artă care își avea magazinul puțin mai sus, pe pietruita Rue Laffitte, și după luni întregi fusese în sfârșit de acord să-i vadă câteva lucrări.

Louis, al cărui nume real era Lodwicz, era student la Académie Julian, iar seara picta și le vindea desene celor de la *La Vie Parisienne*, ca să-și plătească chiria. Faptul că acuarelele lui minunate, lucrate în stilul impresionistilor, nu se vindeau, dar desenele da, era o sursă de frustrare pentru el.

Louis îi împrumutase Evei bani și de un an îi plătea mereu cina, ca s-o ajute să se pună pe picioare cu banii. Ea nu-l voia de amant, dar nu voia nici să-l dezamăgească. Pentru ea, loialitatea era totul.

Acum Eva stătea în fața lui Madame Léautaud, în cabina de probă din culise, în timp ce ea cerceta cu atenție tivul pe care ea tocmai îl cususe.

– Nici măcar nu văd cusăturile sau unde a fost rupt, așa treabă fină ai făcut! a exclamat, cu un amestec de admirație și uimire plină de iritare. Poți să începi să lucrezi la noi din seara asta. Să te întorci la șase fix! Și de data asta să nu mai întârzi!

– *Merci*, madame! a reușit Eva să îngaime cu o vagă urmă de încredere.

Un grup de tehnicieni de scenă și mașiniști a trecut pe lângă ele, chicotind.

– În timpul spectacolului, o să rămâi în culise. Sylvette o să-ți arate unde, ca să nu stai în cale. Dacă vreuna dintre fetele de pe scenă are nevoie de o reparație la costum, n-o să ai mai mult de-o clipă să repari un tiv sau să recoși un nasture, buton sau guler. Sub nicio formă să nu

zăbovești, ai priceput? Spectatorii noștri nu plătesc bani grei ca să vadă costume rupte, dar nu le place nici să se întrerupă șirul spectacolului.

Apoi Madame Léautaud s-a aplecat mai aproape de ea. Cu voce scăzută, i-a șoptit:

– Vezi, dumneata, Mademoiselle Balthy, minunata noastră *comedienne*, a cam pus câteva kilograme. Strângem și noi corsetul cât putem, dar ne așteptăm oricând să ne surprindă cu talentul ei de a-și rupe chiloții într-una din exageratele ei căderi în popou.

Madame Léautaud și-a reținut un zâmbet șiret și i-a făcut cu ochiul.

O clipă mai târziu, Eva se afla din nou pe coridorul acela unsuros, simțind, pentru prima dată în viața ei, un puternic fior al triumfului. Când se grăbea spre Rue Laffitte, ca să-l prindă din urmă pe Louis, se simțea de parcă era gata să zboare.

Eva a urcat cu funicularul și a luat-o la fugă cât a putut de repede spre magazinul lui Monsieur Volland. Fusese minunat să aibă un confident polonez în Paris în lunile din urmă – cineva care i-a înțeles gândurile și țelurile fără să fie nevoie de cuvinte franțuzești – și nu-și dorea acum sub nicio formă să pună în pericol povestea asta, abandonând un prieten.

Louis era ca un frate pentru ea, deși știa că el voia mai mult de atât. Dar erau prea asemănători ca să fie potriviți unul pentru celălalt. El era un bărbat blând, pe care te puteai baza și, de când venise în Paris, Eva a avut nevoie de asta mai mult decât de amor.

Bietul Louis, înalt și palid, cu ochii lui de un albastru-prăfos, trăind în umbra marilor vise ale Evei. Nu scăpase de puternicul lui accent polonez. Nici nu-și dorea cu tot dinadinsul să-și asume stilul orașului, așa cum voia ea. Încă își lustruia cu ceară capetele mustății lui blonde când ieșea în oraș, încă își puna pe cap o pălărie demodată, haina lui de smoking, cu un singur nasture și ghețele în alb cu negru, până la glezne, toate în vogă acum zece ani.

Și totuși, Louis fusese cel care crease numele Marcelle pentru ea și îi va fi veșnic recunoscătoare, pentru că era clar că Marcelle îi purta

noroc. Când erau ei la un pahar de vin într-o braserie micuță de țară, *Au Lapin Agile*, cocoțată frumos pe o colină din Montmartre, Louis declamase cu ghidușie că, dându-i numele care suna eminent francezește, era acum pe de-a-ntregul pariziană.

Chicotise auzind de această nouă incarnare, dar îi și plăcuse pe loc. Devenind altcineva, se simțea eliberată și plină de îndrăzneală, și asta îi dădea atâta putere, că o umplea de entuziasm. Marcelle putea să se poarte în feluri în care Eva nu își permitea. Era precaută și slabă de inger. Marcelle putea fi plină de încredere în sine și lipsită de griji, ba chiar ușor seducătoare. Învățase să vorbească perfect cu accentul orașului și-și modificase garderoba cu mici retușuri pe ici, pe colo, ca să fie în ton cu moda vremii, cum ar fi fustele lungi până la pulpe și curelele înalte, pe talie.

Louis îi zisese că are nasul mic, ca un năsturel, și cărn. Știa că ochii ei albaștri erau mari și plini de îndrăzneală și că genele lungi și întunecate îi încadrau frumos. Era micuță de statură și slabă și el îi spusese că întreaga ei ființă dădea impresia de nevinovăție insinuantă. Dar Eva nu se simțea inocentă defel. În sinea ei, era un butoi de pulbere care stătea să explodeze, gata să înceapă să trăiască viața din plin.

Tânjea să facă parte din noua eră vibrantă a Parisului, cu ale lui Moulin Rouge și Folies Bergère. Faimoasa Sarah Bernhardt sau Isadora Duncan, amândouă atrăgeau mulțimi imense la Trocadéro, iar, cu doi ani înainte, Colette, cunoscuta dansatoare, sărutase pe scenă o altă femeie cu atâta pasiune, că aproape că stărnise o răzmeriță. Ah, să fi văzut așa ceva! Parisul strălucea de viață, gândea Eva, un loc care pulsa de freamătul artiștilor, al scriitorilor și al dansatorilor tineri și înfocați de patimi, toți dornici, ca și ea, să-și croiască un destin.

Toată lumea îi citea pe Maupassant sau pe Rimbaud, pentru că înfățișau viața în culori realiste, la fel și operele radicale ale celor doi noi poeți parizieni, Max Jacob and Guillaume Apollinaire. Evei îi plăcea mai ales Apollinaire pentru cât de îndrăzneț și de inovator putea el să-i pară unei fete conservatoare din suburbii. Un pasaj din poemul

lui, *Țiganca*, ascundea exact fanteziile ei despre o viață nebună și pasi-
onantă în Paris. oameni și cărți

Știm că-i osândă, dar precis

Speranța dragostei ne mână

Cu gându-ntruna, mână-n mână

La ce țiganca ne-a prezis.

Deși urcase colina din Montmartre cu pas calm și egal, Eva trecea acum săltând pe lângă șirul de magazine micuțe de-a lungul străzii pietruite Laffitte, ajungând la magazinul lui Vollard cu gura până la urechi de fericire, ca un copil. Louis a văzut-o prin vitrina care dădea la stradă. Deasupra ușii a răsunat un clopoțel în clipa în care a deschis-o ca să iasă afară.

– Am terminat întâlnirea – nici măcar n-am putut să i te prezint, să-i spun că tu ești talismanul meu. Știai ce înseamnă întâlnirea asta pentru mine. Unde naiba ai fost?

– Mi-am găsit o slujbă cât de cât! E doar un post de cusătoreasă, dar e un început. Voiam să-ți fac o surpriză.

A tras-o dintr-odată în brațele lui, uitând orice supărare pe loc, și a învărtit-o în jurul lui, astfel că fusta cadrilată s-a făcut clopot în jurul ei.

– Oh, am știut eu că o să găsești ceva până la urmă!

Louis a pus-o jos și a tras-o mai aproape de el, lipind-o strâns de pieptul lui osos.

L-a simțit că-și amintește brusc care erau limitele prieteniei lor și s-a dat un pas înapoi, cu roșul înflorind în obrajii lui palizi.

– Ce veste nemaipomenită! Și am și eu o surpriză pentru tine – trebuie să sărbătorim! a zis el, cu un zâmbet, dezvăluindu-și dinții strâmbi și îngălbeniți.

I-a arătat două bilete, cu un zâmbet tot mai larg.

– Sunt bilete la Salon des Indépendants pentru mâine după-masă, a zis el cu mândrie.

– Cum Dumnezeu ai reușit să faci rost de ele? Toată lumea din Paris vrea să meargă acolo!

Biletele la care râvnise atât erau aproape imposibil de găsit. Eva fusese întotdeauna prea săracă și prea de rând ca să ia parte la multe din evenimentele pe care le oferea Parisul, așa că totul era o fantezie, viața aceea plină de strălucire, atât de aproape, dar imposibil de atins. Deși nu era tocmai încântată de ideea de a petrece o după-amiază singură cu Louis, asta era șansa ei de a se duce la faimosul Salon des Indépendants! Era una dintre cele mai importante expoziții de artă din fiecare an și toți tinerii artiști ai orașului mureau să-și aibă lucrările expuse acolo, printre tablourile artiștilor mai bine-cunoscuți. Toată lumea bună a Parisului avea să fie acolo.

– Șeful meu de la ziar a luat biletele pentru nevastă-sa. Se pare însă că dumneaei îi găsește pe tinerii artiști cam prea vulgari pentru gusturile ei.

Eva a început să chicotească. Sylvette avea s-o invidieze ceva de speriat – și toți ceilalți de la Moulin Rouge. Îi era, pur și simplu, imposibil să refuze invitația.

Au mers de-a lungul căii pariziene care șerpuia în jurul cartierului Montmartre, cu acoperișurile lui cenușii și vopseaua care se scorojea, întâmpinându-i în burnița slabă care începuse să cadă. Mergând fericiți, în pas de plimbare, au trecut pe lângă o tarabă încărcată de cutii pline cu fructe și legume succulente, date în pârg. Aroma dulceagă se amesteca îmbietor cu mireasma de pâine proaspăt coaptă de la *boulangerie*, ușă în ușă cu aprozarul.

Eva a ridicat privirea spre Moulin de la Galette de dincolo, cu frumoasa ei moară de vânt. Da, toate acele mori de vânt frumoase și alei tainice, pietruite, din jurul lor, ascundeau sălile de dans și bordelurile aceluia cartier sordid și își împărțeau spațiul cu vii, grădini și turme de oi și capre. În partea cealaltă era Place Ravignan, care devenise destul de celebră printre artiștii și poeții care trăiau și lucrau acolo, în acel loc decrepit căruia îi ziceau Bateau-Lavoir.

Și-a reprimat un fior de fascinație.